

Sygn. akt VI ACa 414/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Marcin Strobel

Sędziowie: SA Jan Szachulowicz (spr.)

SO (del.) Mariusz Łodko

Protokolant: prot. Izabela Nowak

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2015 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) S.A. w K.

przeciwko Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki

o nałożenie kary pieniężnej

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

z dnia 3 grudnia 2011r.

sygn. akt XVII AmE 78/11

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) **w punkcie 1 (pierwszym) w ten sposób, że uchyla zaskarżoną decyzję;**

b) **w punkcie 2 (drugim) w ten sposób, że zasądza od Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na rzecz (...) S.A. w K. kwotę 477 zł (czterysta siedemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

II. zasądza od Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki na rzecz (...) S.A. w K. kwotę 847 zł (osiemset czterdzieści siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego.

Sygn. akt: VIA Ca 414/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 11 marca 2011 r. Nr (...) Prezes Urzędu Regulacji Energetyki po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, którego stroną był powód - (...) S.A. (wcześniej: (...) S.A.) z siedzibą w K., w sprawie wymierzenia temu przedsiębiorstwu kary pieniężnej w związku z ujawnieniem w prowadzonej przez nie działalności koncesjonowanej naruszenia prawa, polegającego na stosowaniu taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami (art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne), tj. odmowie uznania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej jako podstawy udzielenia bonifikat w odniesieniu do odbiorców posiadających umowy kompleksowe z (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K., działającą obecnie pod firmą (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. (dalej: Sprzedawca), orzekł, że:

1. powód nie wywiązał się z obowiązku stosowania taryfy zgodnie z określonymi w niej warunkami (art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne), tj. przestrzegania przepisów dotyczących przerw w dostarczaniu energii elektrycznej, jako podstawy udzielenia bonifikat w odniesieniu do odbiorców posiadających umowy kompleksowe ze Sprzedawcą energii elektrycznej,

2. za działalność opisaną w punkcie 1 wymierzył przedsiębiorstwu karę pieniężną w kwocie 1 000 000 zł.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył powód zaskarżając ją w całości i zarzucając naruszenie:

1. art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, art. 2 k.p.c., art. 6 i art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a., poprzez niezastosowanie w/w przepisów, w następstwie czego Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, z przekroczeniem przyznanych temu organowi kompetencji, dokonał we własnym zakresie ustaleń w przedmiocie istnienia oraz zasadności roszczeń cywilnoprawnych o wypłatę bonifikaty za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej;

2. art. 46 ust. 4 pkt 8, art. 47 ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne, § 5 ust. 3 pkt 4, § 37a, § 38 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (dalej: rozporządzenie taryfowe) oraz § 40 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego, poprzez błędną wykładnię w/w przepisów, w następstwie czego Prezes Urzędu Regulacji Energetyki uznał, że obowiązek przestrzegania przepisów dotyczących przerw w dostarczaniu energii elektrycznej należy do warunków stosowania taryfy przedsiębiorstwa energetycznego prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie dystrybucji energii elektrycznej;

3. art. 65 § 2 k.c. poprzez błędne zastosowanie tego przepisu, w następstwie czego Prezes Urzędu Regulacji Energetyki uznał, że postanowienie pkt. 4.4.1. taryfy (...) S.A. zatwierdzonej decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki z dnia 23 grudnia 2009 r, znak (...), zawiera zobowiązanie (...) S.A. do przestrzegania przepisów dotyczących przerw w dostarczaniu energii elektrycznej;

4. art. 3 pkt 13, pkt 13a i pkt 13b, art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 2 pkt 1 i 2, art. 5a ust. 1 i ust. 2 ustawy - Prawo energetyczne, poprzez błędną wykładnię w/w przepisów, w następstwie czego Prezes Urzędu Regulacji Energetyki uznał, że odbiorca końcowy, będący stroną umowy kompleksowej, może dochodzić roszczenia o wypłatę bonifikaty od przedsiębiorstwa prowadzącego działalność gospodarczą w zakresie dystrybucji energii elektrycznej;

5. § 37a rozporządzenia taryfowego, poprzez błędną wykładnię tego przepisu, w następstwie czego Prezes Urzędu Regulacji Energetyki uznał, że obowiązek wypłaty bonifikaty ma charakter absolutny, tj. powstaje w każdym przypadku przekroczenia dopuszczalnego czasu przerwy w dostarczaniu energii elektrycznej, niezależnie od przyczyn przekroczenia tego czasu;

6. niezdefiniowanego w ustawie pojęcia „siły wyższej”, poprzez błędne zastosowanie tego pojęcia, w następstwie czego Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wykluczył, aby warunki atmosferyczne, takiej jak opady marznącego śniegu i deszczu oraz szadź, bez względu na ich intensywność, mogły zostać uznane za działanie siły wyższej;

7. art. 56 ust. 1 pkt 6 i ust. 6 ustawy - Prawo energetyczne w zw. z art. 2 Konstytucji RP, poprzez niezastosowanie w/w przepisów, w następstwie czego Prezes Urzędu Regulacji Energetyki przy nakładaniu kary pominął okoliczność, że (...) S.A., odmawiając uznania roszczeń o wypłatę bonifikaty za uzasadnione, stosował się do wykładni przepisów prawa prezentowaną przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki w okresie bezpośrednio poprzedzającym wszczęcie wobec (...) S.A. postępowania o nałożenie kary.

W związku z powyższymi zarzutami powód wniósł o uchylenie decyzji w całości.

Pozwany Prezes Urzędu Regulacji Energetyki wniósł o oddalenie odwołania w całości.

Wyrokiem z dnia 3 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie i zasądził od powoda na rzecz Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki kwotę 360 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Podstawą rozstrzygnięcia Sądu Okręgowego były następujące ustalenia i rozważania.

Powód jest przedsiębiorstwem energetycznym w rozumieniu ustawy - Prawo energetyczne. Powód, na podstawie koncesji udzielonej decyzją Prezesa URE z dnia 4 października 2007 r. Nr (...), prowadzi działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej dla obszarów: B., C., K., T. i B., obsługując około 2,3 mln klientów. Ponadto powód pełni funkcję operatora systemu dystrybucyjnego na obszarze udzielonej mu koncesji.

Na obszarze działania powoda, w szczególności na terenie obszarów działania Oddziału w B., w C. i w K., przede wszystkim w styczniu 2010 r. występowały trudne warunki pogodowe. Utrzymujące się przez ponad trzy tygodnie zmienne warunki atmosferyczne, takie jak opady marznącego śniegu z deszczem przy ujemnej temperaturze, intensywne opady mokrego śniegu w połączeniu z porywistym wiatrem powodującym zawieje i zamiecie, jak również intensywne zjawisko szadzi spowodowały masowe szkody w infrastrukturze na terenie (...) i (...), w tym w infrastrukturze energetycznej i telekomunikacyjnej oraz w drzewostanie. Obserwowane zjawiska atmosferyczne były przyczyną utrzymujących się długotrwałe, wielodniowych zagrożeń dla urządzeń energetycznych, efektem czego były rozległe zniszczenia elementów sieci elektroenergetycznej, co skutkowało przerwami w dostawie energii elektrycznej do odbiorców, trwającymi w niektórych rejonach nawet do trzech tygodni. Tylko w drugiej i trzeciej dekadzie stycznia 2010 r. uległo wyłączeniu m.in. 59 linii napowietrznych 110 kV (o łącznej długości 630 km), 363 linie napowietrzne SN (o łącznej długości 5126 km) oraz 982 kilometry linii NN. Na wymienionych liniach uszkodzeniu uległo m.in. 38 stanowisk, 1365 słupów SN, 11 stacji słupowych SN/NN oraz ponad 640 słupów NN.

W okresie tym powód stosował taryfę dla energii elektrycznej zatwierdzoną decyzją Prezesa URE z dnia 15 stycznia 2009 r. ogłoszoną w Biuletynie Branżowym Urzędu Regulacji Energetyki - (...) Nr (...) z dnia 15 stycznia 2009 r. oraz taryfę zatwierdzoną decyzją Prezesa URE z dnia 23 grudnia 2009 r. ogłoszoną w Biuletynie Branżowym Urzędu Regulacji Energetyki - (...) Nr (...) z dnia 23 grudnia 2009 r. Odpowiednio w pkt 5.1 i 4.4.1 tych taryf znajdował się następujący zapis: „Za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom końcowym na ich pisemny wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego”.

Na skutek szeregu sygnałów od odbiorców energii elektrycznej zlokalizowanych w szczególności na terenie obszarów działania Oddziałów w B., w C. i w K., odnośnie nieotrzymania bonifikat w związku z przekroczeniem dopuszczalnego czasu przerw w dostawach energii elektrycznej, pismem z dnia 30 marca 2010 r. Prezes URE zawiadomił powoda o wszczęciu z urzędu postępowania administracyjnego w sprawie wymierzenia kary pieniężnej w związku z ujawnieniem w prowadzonej działalności koncesjonowanej naruszenia prawa, polegającego na stosowaniu taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami (art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne), tj. odmowie uznania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej jako podstawy udzielenia bonifikat w odniesieniu do odbiorców posiadających umowy kompleksowe ze Sprzedawcą energii elektrycznej. Fakt niedotrzymania parametrów jakościowych energii elektrycznej (okres przerwy w dostawie energii elektrycznej dłuższy od określonego w § 40 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 4 maja 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania systemu elektroenergetycznego) był - zdaniem Sądu pierwszej instancji - bezsporny.

W ocenie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie. Biorąc pod uwagę zapisy odpowiednio pkt 5.1 i 4.4.1 obu stosowanych przez powoda w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 15 marca 2010 r. taryf w zw. z treścią § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego i wobec bezspornego faktu, iż w okresie od 26 lutego 2010 r. do 10 marca 2010 r. powód odmówił przyznania bonifikat 720 odbiorcom, pomimo że złożyli pisemne wnioski z uwagi na okres przerwy w dostawie energii elektrycznej, Sąd Okręgowy uznał, iż zostały spełnione przesłanki z art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne. Zgodnie z tym przepisem, karze pieniężnej podlega ten, kto stosuje ceny lub stawki opłat wyższe od zatwierdzonych lub stosuje taryfę niezgodnie z określonymi w niej warunkami. Sąd pierwszej instancji uznał, iż odmowa przyznania bonifikat odbiorcom, którzy złożyli pisemne wnioski, w sytuacji, gdy okres przerwy w dostawie energii elektrycznej dłuższy od określonego w § 40 cyt. rozporządzenia Ministra Gospodarki,

stanowił stosowanie taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami, co uzasadniało zastosowanie przytoczonej wyżej normy. Wobec powyższego, podniesione przez powoda w odwołaniu zarzuty nie zasługiwały na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego - wbrew wywodom powoda - pozwany w zaskarżonej decyzji nie dokonał ustalenia w zakresie istnienia oraz zasadności roszczeń cywilnoprawnych, gdyż nie odniósł się do merytorycznej zasadności żadnego z nich, poprzestając na ustaleniu, czy powód stosował pkt 5.1 taryfy dla energii elektrycznej zatwierdzonej decyzją Prezesa URE z 15 stycznia 2009 r. oraz pkt 4.4.1 taryfy dla energii elektrycznej zatwierdzonej decyzją Prezesa URE z 23 grudnia 2009 r. Mieściło się to w zakresie kompetencji Prezesa URE, a zatem zarzut naruszenia art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, art. 2 k.p.c. i art. 97 § 1 pkt 4 k.p.a. należało uznać za bezzasadny.

Sąd Okręgowy wskazał, iż zamieszczenie odpowiednio pkt 5.1 oraz pkt 4.4.1 w obu stosowanych w tym okresie taryfach nie pozostawia wątpliwości, że przyznawanie bonifikaty za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym jest jednym z warunków taryfy. W żaden sposób nie zmienia tego odwołanie treści postanowienia taryfowego do obowiązujących przepisów prawa. Zdaniem tego Sądu, nie ma znaczenia dla wynikającego z art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne obowiązku stosowania taryfy zgodnie z określonymi w niej warunkami, czy warunki te zostały wprowadzone w wykonaniu określonych przepisów czy też nie. Nawet jeśli określony zapis został wprowadzony wyłącznie z woli sporządzającego taryfę przedsiębiorstwa energetycznego, to obowiązujący w tym zapisie warunek musi być przez to przedsiębiorstwo przestrzegany. Taryfa stanowi bowiem integralną część umowy cywilnoprawnej pomiędzy przedsiębiorstwem energetycznym a odbiorcą i jako taka jest wiążąca w zakresie określonych w niej warunków. Zdaniem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne ma na celu ochronę relacji cywilnoprawnej pomiędzy przedsiębiorstwem energetycznym a odbiorcą w zakresie przestrzegania przez to przedsiębiorstwo ustalonych przez siebie warunków, przez zastosowanie sankcji administracyjno-prawnych.

Zarzuty naruszenia art. 46 ust. 4 pkt 8, art. 47 ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne i § 5 ust. 3 pkt 4, § 37a i § 38 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca w sprawie szczególnych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z w obrocie energią elektryczną - jako nie odnoszące się do istoty sprawy - Sąd pierwszej instancji uznał za bezprzedmiotowe.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie ma znaczenia, czy taryfa jest częścią umowy kompleksowej czy innej. Obowiązek udzielania bonifikat za niedotrzymanie warunków jakościowych dotyczy tego podmiotu, który pobiera opłatę za dostawę lub usługę przesyłu, gdyż bonifikata jest obniżeniem ceny. Przedmiotowy obowiązek taryfowy związany jest każdorazowo z treścią zawartej umowy i wynikających z niej wymagań jakościowych. Czyni to bezprzedmiotowymi zarzuty naruszenia art. 3 pkt 13, pkt 13a i pkt 13b, art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 1 i 2, art. 5a ust. 1 i 2 ustawy - Prawo energetyczne.

Za bezprzedmiotowy Sąd pierwszej instancji uznał również zarzut naruszenia art. 65 § 2 k.c. wskazując, iż istotą naruszenia prawa jest nieprzyznawanie bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, a więc reakcji powoda na niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej, nie zaś kwestia przestrzegania tych parametrów, gdyż obowiązek taki wynika wprost z art. 4 ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, brak jest podstaw do podzielenia stanowiska powoda, że bonifikata jest „karą ustawową” lub też „karą umowną” bądź też, że ma charakter odszkodowawczy. Bonifikata zmniejsza bowiem wysokość świadczenia pieniężnego (ceny lub opłaty) w związku z wykonaniem świadczenia rzeczowego w niższej jakości. Funkcją bonifikaty jest wzajemne dostosowanie wysokości świadczeń w wykonaniu zasady ich ekwiwalentności, a nie kompensata szkody. Bez znaczenia dla jej funkcji jest sposób obliczania wysokości bonifikaty, gdyż podobnie jak cena stanowi ona element umowy stron. Przyjęcie odmiennego punktu widzenia prowadziłoby w konsekwencji do sytuacji, w której ryzyko związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przez przedsiębiorstwo energetyczne ponosiłby odbiorca energii. Byłby on bowiem obowiązany do spełnienia swojego świadczenia pieniężnego w pełnej wysokości, pomimo że świadczenie wzajemne, chociażby na skutek zjawiska siły wyższej, było niższej jakości od umówionej. Sąd

pierwszej instancji podkreślił, że udzielenie bonifikaty nie wyłącza obowiązku odszkodowawczego, jeżeli następstwem nienależytego wykonania zobowiązania była szkoda wierzyciela. Z uwagi na taki charakter bonifikaty, przyczyna wywołująca zdarzenie powodujące konieczność jej udzielenia, jest bez znaczenia. Wystąpienie zjawiska „siły wyższej” może wyłączać odpowiedzialność odszkodowawczą, ale nie uzasadnia naruszenia zasady ekwiwalentności świadczeń. Zarzut naruszenia § 37a rozporządzenia taryfowego i błędnego zastosowania pojęcia „siły wyższej” Sąd pierwszej instancji uznał więc za bezprzedmiotowy.

Za bezzasadny Sąd Okręgowy uznał również zarzut naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 i ust. 6 ustawy - Prawo energetyczne w zw. z art. 2 Konstytucji RP, bowiem załączone do odwołania pismo z dnia 26 stycznia 2010 r. zostało podpisane przez Rzecznika (...), a nie przez pozwanego, a ponadto - podobnie jak i w złożonym piśmie z k- 57, bez daty i niepodpisany - brak jest w nim wskazówki do niestosowania przewidzianych taryfą bonifikat. Obydwa pisma zawierają jedynie informację, że spory cywilnoprawne na tle umów rozstrzygają sądy powszechne i one też mogą w sposób wiążący zakwalifikować określone zdarzenie jako siłę wyższą. Tych wzmianek nie można w żaden sposób uznać za wykładnię przepisów prawa, zgodnie z którą powód miałby podstawę do odmowy przyznania bonifikat.

Odnosząc się do wysokości nałożonej kary, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, iż w należyty sposób uwzględniła ona stopień szkodliwości czynu, stopień zawinienia oraz dotychczasowe zachowanie podmiotu i jego możliwości finansowe. Sąd ten miał na względzie, że powód odmówił udzielenia bonifikat 740 odbiorcom. Odniesiona z tego tytułu korzyść wyniosła ponad 200000 zł. Opierając się na doświadczeniu życiowym należy domniemywać, że takie postępowanie zniechęciło kolejnych odbiorców do złożenia takiego wniosku, szczególnie jeśli należne byłyby z tytułu bonifikat mniejsze kwoty.

Z powyższych przyczyn Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oddalił odwołanie zgodnie z art. 479⁵³ § 1 k.p.c. O kosztach postępowania Sąd pierwszej instancji orzekł stosownie do wyniku sporu, zasądzając na rzecz pozwanego koszty zastępstwa procesowego według norm przepisanych w myśl art. 98 k.p.c.

Wyrok Sądu Okręgowego powód zaskarżył w całości apelację zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu, poprzez:

a) przyjęcie, że odmowa wypłaty bonifikaty odbiorcom może być kwalifikowana jako stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami, podczas gdy pojęcie warunków taryfy należy odnosić do jej treści zdeterminowanej przepisami prawa energetycznego oraz rozporządzenia taryfowego, z których wynika, że taryfa określa wyłącznie sposób ustalenia bonifikaty, tj. mechanizm obliczania jej wysokości, nie zaś przesłanki (okoliczności) uzasadniające wypłatę bonifikaty; również postanowienia taryf powoda, których naruszenie zostało mu zarzucone przez pozwanego, regulowały wyłącznie sposób ustalenia wysokości bonifikaty; tym samym odmowa wypłaty bonifikaty za niedostarczenie energii elektrycznej nie można oceniać pod kątem jej zgodności czy też niezgodności z warunkami taryfy, a w konsekwencji brak jest podstaw do nałożenia kary w oparciu o art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego;

b) przyjęcie, że Prezes URE, oceniając zgodność stosowania taryfy - polegającego na odmowie wypłaty bonifikat - z jej warunkami, nie dokonał w przedmiotowej sprawie ustalenia istnienia oraz zasadności roszczeń cywilnoprawnych dotyczących bonifikaty, a także, że bonifikaty przysługują odbiorcy w każdym przypadku przekroczenia dopuszczalnych przerw w dostawie energii elektrycznej, podczas gdy nie jest możliwe stwierdzenie bezzasadności odmowy wypłaty bonifikat bez ustalenia, że w konkretnym przypadku przysługują one odbiorcy, zaś przepisy Prawa energetycznego nie dają Prezesowi URE kompetencji do dokonywania takich ustaleń, natomiast orzec o zasadności wypłaty bonifikaty może wyłącznie sąd powszechny w indywidualnym sporze pomiędzy odbiorcą, a przedsiębiorstwem energetycznym; bonifikaty stanowią bowiem element cywilnoprawnych relacji kontraktowych łączących te podmioty i jako takie należą się za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania przez przedsiębiorstwo energetyczne, w postaci niedostarczenia energii elektrycznej, chyba że jest ono następstwem okoliczności za które przedsiębiorstwo energetyczne nie ponosi odpowiedzialności (w tym również okoliczności stanowiących przejaw siły wyższej), tym samym bonifikaty nie pełnią funkcji wyrównania wzajemnych świadczeń

stron, lecz stanowią surogat odszkodowania za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, a co za tym idzie można im przypisać charakter kary ustawowej;

c) przyjęcie, że stosowanie taryfy niezgodnie z warunkami w każdym przypadku uzasadnia przypisanie przedsiębiorstwu energetycznemu odpowiedzialności określonej w art. 56 ust. 1 pkt 6 i nałożenie kary przez Prezesa URE, podczas gdy - nawet w razie przyjęcia, iż odmowa wypłaty bonifikat może być kwalifikowana jako stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami - nie można powodowi przypisać odpowiedzialności za naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 prawa energetycznego, ponieważ odpowiedzialność ta nie ma charakteru absolutnego i podlega wyłączeniu w sytuacji, gdy naruszenie jest następstwem niezależnych od przedsiębiorstwa energetycznego, pozostających poza jego kontrolą okoliczności o charakterze zewnętrznym; zgodnie bowiem z przyjętymi standardami orzekania w sprawie odwołań od decyzji organów administracyjnych nakładających karę pieniężną, należy w takich sprawach zapewnić przedsiębiorcom wyższy poziom sądowej ochrony praw, co przejawia się m. in. w uwolnieniu przedsiębiorcy od odpowiedzialności, gdy obiektywne okoliczności danej sprawy uniemożliwiają przypisanie mu naruszenia przepisów ustawy; w ocenie powoda zaś takie właśnie okoliczności zachodzą w niniejszej sprawie, jako że odmowa wypłaty bonifikaty była następstwem zaistnienia przerw w dostawie energii, spowodowanych wyjątkowymi, ekstremalnymi warunkami atmosferycznymi, stanowiącymi przejaw siły wyższej;

d) przyjęcie, że kara nałożona przez Prezesa URE jest adekwatna do zakwestionowanego naruszenia prawa, gdy tymczasem wysokość nałożonej kary jest nieuzasadniona, zważywszy na stopień społecznej szkodliwości czynu, tj. wartość złożonych wniosków o wypłatę bonifikaty.

Wskazując na powyższe apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania i uchylenie zaskarżonej decyzji w całości, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zmniejszenie nałożonej w pkt 2 decyzji kary oraz uchylenie decyzji w przedmiotowym zakresie; ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Pozwany Prezes URE wnosił o oddalenie apelacji.

Wyrokiem z dnia 19 września 2013 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zmienił zaskarżoną decyzję w punkcie drugim obniżając wymierzoną karę z kwoty 1 000 000 zł do 300 000 zł i oddalił odwołanie w pozostałej części oraz zniósł wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania. Sąd Apelacyjny oddalił apelację w pozostałej części i rozstrzygnął również o kosztach procesu za drugą instancję. Orzeczenie to oparte zostało na następujących rozważaniach.

Sąd Apelacyjny uznał, że apelacja powoda zasługiwała na uwzględnienie jedynie częściowo, tj. w zakresie zarzutu naruszenia prawa materialnego - art. 56 ust. pkt 6 Prawa energetycznego - odnoszącego się do wysokości nałożonej kary. Natomiast w pozostałym zakresie podniesione w niej zarzuty nie są zasadne. Odnosząc się do zarzutu błędnego przyjęcia, że odmowa wypłaty bonifikaty może być kwalifikowana jako stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami, powołał definicję ustawową taryfy. Zgodnie z art. 3 pkt 17 Prawa energetycznego, taryfa to zbiór cen i stawek opłat oraz warunków ich stosowania, opracowany przez przedsiębiorstwo energetyczne i wprowadzany jako obowiązujący dla określonych w nim odbiorców w trybie określonym ustawą. Z brzmienia tego przepisu wynika, że taryfa jest zbiorem dwóch elementów, z których jeden to ceny i stawki opłat dla określonych w taryfie grup odbiorców, a drugi to warunki stosowania tych cen i stawek opłat wobec odbiorców. Żaden z tych elementów z osobna nie stanowi taryfy, tylko ich łączne zestawienie może tworzyć taryfę. Taryfa stanowi integralną część umowy zawieranej zgodnie z art. 5 Prawa energetycznego pomiędzy przedsiębiorcą energetycznym a odbiorcą, w tym także umowy kompleksowej (art. 5 ust. 3 i 4 Prawa energetycznego).

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, na powódzie, jako przedsiębiorstwie energetycznym posiadającym koncesję, ciąży wyrażony w przepisie art. 47 ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne obowiązek ustalenia taryfy, która podlega zatwierdzeniu przez Prezesa URE, z zastrzeżeniem uregulowań zawartych w art. 49 tej ustawy, a dotyczących warunków zwolnienia przez Prezesa URE przedsiębiorstw energetycznych z obowiązku przedkładania taryf do zatwierdzenia. Zatem powód opracowując taryfę odpowiednio do zakresu wykonywanej działalności koncesjonowanej

- dystrybucji energii elektrycznej - ustala stawki opłat oraz warunki ich stosowania. Taryfa powoda, która jest zatwierdzana przez Prezesa URE obowiązuje odbiorców przyłączonych do sieci tego przedsiębiorstwa.

Określenie szczegółów w kwestii, jak kształtować taką taryfę, ustawodawca delegował przepisem art. 46 ust. 3 ustawy - Prawo energetyczne do rozporządzenia taryfowego w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf dla energii elektrycznej oraz szczegółowych zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną. Zgodnie zaś z art. 46 ust. 4 pkt 8 tej ustawy, rozporządzenie powinno określać w szczególności „sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej i standardów jakościowych obsługi odbiorców”. Znalazło to odzwierciedlenie w treści § 5 ust. 3 rozporządzenia taryfowego, w myśl którego „przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie dystrybucji energii elektrycznej zawiera w taryfie: (...) sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (...)”.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w okresie relewantnym w niniejszej sprawie powód stosował taryfę dla energii elektrycznej zatwierdzoną decyzją Prezesa URE z 15 stycznia 2009 r., (...) oraz taryfę zatwierdzoną decyzją Prezesa URE z 23 grudnia 2009 r., (...). W obu tych taryfach - odpowiednio w pkt 5.1 i w pkt 4.4.1 - zawarte zostało postanowienie o treści „Za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom końcowym na ich pisemny wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego (...)”. Przepis § 37a rozporządzenia taryfowego zaś stanowi, że „za każdą niedostarczoną jednostką energii elektrycznej odbiorcy końcowemu przysługuje bonifikata w wysokości pięciokrotności ceny energii elektrycznej, o której mowa w art. 23 ust. 2 pkt 18 lit. b ustawy, za okres, w którym wystąpiła przerwa w dostarczaniu tej energii; ilość niedostarczonej energii elektrycznej w dniu, w którym miała miejsce przerwa w jej dostarczaniu, ustala się na podstawie poboru tej energii w odpowiednim dniu poprzedniego tygodnia, z uwzględnieniem czasu dopuszczalnych przerw określonych w umowie lub odrębnych przepisach”. Jak wynika z powyższego przepisu, określono w nim nie tylko sposób obliczania bonifikaty, ale także warunek jej stosowania. Warunkiem tym jest wystąpienie przerwy w dostawie energii elektrycznej. Nie można tym samym zgodzić się z twierdzeniem powoda, iż taryfa określa wyłącznie sposób ustalenia bonifikaty, tj. mechanizm obliczania jej wysokości, nie zaś przesłanki (okoliczności) uzasadniające wypłatę bonifikaty. Skoro bowiem zapis w taryfie odsyła wprost do § 37a rozporządzenia taryfowego, w którym to przepisie określono nie tylko mechanizm obliczania bonifikaty, ale przede wszystkim przesłankę uzasadniającą wypłatę bonifikaty, to odmowa wypłaty bonifikaty za niedostarczenie energii elektrycznej musi być oceniana pod kątem jej zgodności z warunkami taryfy.

Sąd Apelacyjny zważył, że bonifikata należy się odbiorcy końcowemu. W myśl art. 3 pkt 13 ustawy - Prawo energetyczne, odbiorcą jest każdy, kto otrzymuje lub pobiera paliwa lub energię na podstawie umowy z przedsiębiorstwem energetycznym. Odbiorcą końcowym, zgodnie z art. 3 pkt 13a tej ustawy, jest odbiorca dokonujący zakupu paliw lub energii na własny użytek. Do odbiorców końcowych ustawa - Prawo energetyczne zalicza również grupę odbiorców określoną w art. 3 pkt 13b tej ustawy, czyli odbiorców paliw lub energii w gospodarstwie domowym, którzy dokonują zakupu paliw lub energii wyłącznie w celu ich zużycia w gospodarstwie domowym. Zakupu tego można dokonywać tylko i wyłącznie na podstawie umowy sprzedaży lub umowy kompleksowej. Żadna z tych umów nie jest zawierana z przedsiębiorstwem dystrybucyjnym, a mimo to podmioty dokonujące zakupu paliw lub energii na podstawie tych umów są określane w § 37a rozporządzenia taryfowego mianem odbiorców końcowych. Wobec tego należy uznać, iż są oni również odbiorcami, o których mowa w taryfie operatora systemu dystrybucyjnego, w tym wypadku w taryfie powoda. Odbiorców korzystających z usługi kompleksowej wiąże tylko jedna umowa z przedsiębiorstwem energetycznym - umowa ze sprzedawcą energii elektrycznej. Zgodnie z art. 5a ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne, podmiotem zobowiązanym do zapewnienia świadczenia usługi kompleksowej i zawarcia umowy kompleksowej jest sprzedawca z urzędu. Brzmienie przepisu art. 5a ust. 1 ustawy wskazuje na powinność sprzedawcy z urzędu do zapewnienia świadczenia usługi kompleksowej odbiorcom w gospodarstwie domowym niekorzystającym z prawa wyboru sprzedawcy. Sprzedawcą z urzędu, zgodnie z art. 3 pkt 29 ustawy - Prawo energetyczne, jest przedsiębiorstwo posiadające koncesję na obrót energią elektryczną świadczące usługi kompleksowe odbiorcom w gospodarstwach domowych niekorzystających z prawa wyboru sprzedawcy. Oznacza to, że na sprzedawcy z urzędu

cięży obowiązek nie tylko sprzedaży energii elektrycznej odbiorcom w gospodarstwach domowych niekorzystających z prawa wyboru sprzedawcy, lecz także jest on zobowiązany do zapewnienia dostarczenia tej energii do punktu odbioru. Korzystający z usługi kompleksowej odbiorca otrzymuje energię elektryczną na podstawie jednej umowy, którą zawarł właśnie ze sprzedawcą z urzędu. Przedsiębiorstwo energetyczne świadczące odbiorcy usługę kompleksową, zgodnie z § 5 ust. 5 rozporządzenia taryfowego, jest zobowiązane do rozliczania się z tym odbiorcą na podstawie stawek opłat oraz zgodnie z warunkami stosowania tych stawek wynikającymi z taryf obowiązujących w przedsiębiorstwie wykonującym działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej, do którego sieci odbiorca jest przyłączony (obecnie jest to § 30). Jak wynika z tych przepisów, sprzedawca z urzędu nie jest uprawniony do swobodnego kształtowania opłat za usługę dystrybucji świadczoną w ramach umowy kompleksowej. W rozliczeniach z odbiorcami jest on związany taryfą przedsiębiorstwa dystrybucyjnego. W tym zakresie taryfa Sprzedawcy odsyła do taryfy powoda. Zgodnie z rozdziałem 6 taryfy Sprzedawcy dla odbiorców grup taryfowych G, zatwierdzonej decyzją Prezesa URE z 22 stycznia 2010 r., (...), obowiązującej od dnia 6 lutego 2010 r. „Za niedotrzymanie przez Operatora parametrów jakościowych energii, określonych w rozporządzeniu systemowym oraz za niedotrzymanie, zarówno przez Operatora jak i przez Sprzedawcę standardów jakościowych obsługi odbiorców, określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom na ich wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w taryfie Operatora.”. Nadto, poprzednio obowiązująca taryfa Sprzedawcy, zatwierdzona decyzją Prezesa URE z dnia 2 stycznia 2009 r., znak: (...), zawiera rozdział 6 o podobnej treści. Zapis ten jest związany z zapisem zawartym w taryfie Powoda (odpowiednio pkt 5.1 i 4.4.1 taryf). Ze złożonych w postępowaniu administracyjnym dokumentów wynika, iż Sprzedawca odmówił odbiorcom udzielenia bonifikat z tytułu niedostarczonej energii elektrycznej w związku z awariami sieci elektroenergetycznych uzasadniając to otrzymanym w tej sprawie stanowiskiem powoda, który powoływał się na wystąpienie przerw w dostawie energii elektrycznej na skutek działania siły wyższej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie jest również zasadny zarzut podniesiony w apelacji, sprowadzający się do stwierdzenia wykroczenia przez Prezesa URE poza swoje kompetencje i dokonywania oceny istnienia oraz zasadności roszczeń cywilnoprawnych z tytułu bonifikaty należnej za niedostarczenie energii elektrycznej. Gdyby przyjąć punkt widzenia powoda, wówczas przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego stałby się martwy. Przepis ten stanowi bowiem, iż karze pieniężnej podlega ten, kto stosuje ceny lub stawki opłat wyższe od zatwierdzonych lub stosuje taryfę niezgodnie z określonymi w niej warunkami. Stosowanie cen lub stawek opłat wyższych od zatwierdzonych w taryfie - tak samo jak odmowa udzielenia bonifikaty za niedostarczanie energii (czyli stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami) - skutkuje powstaniem po stronie odbiorcy roszczenia o zapłatę (albo o zwrot nadpłaconych kwot, albo o zasądzenie kwot bonifikaty) na podstawie łączącej strony umowy mającej charakter cywilnoprawny. Jeśli więc uznać, iż każdorazowo, gdy Prezes URE ocenia stosowanie zawyżonych stawek opłat i cen w stosunku do określonych w taryfie, bądź stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami, to dokonuje oceny istnienia i zasadności roszczenia cywilnoprawnego a nie, iż wypełnia swoje obowiązki nałożone przepisem Prawa energetycznego, wątpliwe byłoby ratio legis przepisu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego. Zakładając istnienie racjonalnego ustawodawcy, który wprowadził do ustawy powyższy przepis nadając mu charakter normy administracyjno-karnej, gdyż przewidział możliwość wymierzenia kary pieniężnej za działanie określone w tym przepisie - należy tym samym uznać, iż stanowisko powoda opiera się na niesłusznych przesłankach. W szczególności nie może być wywodzony pogląd, iż zakres ingerencji Prezesa URE w relacje cywilnoprawne, a co za tym idzie ochrony relacji cywilnoprawnej pomiędzy przedsiębiorstwem energetycznym a odbiorcą sprawowanej przez Prezesa URE wyznaczają ściśle przepisy Prawa energetycznego. Dają one bowiem Prezesowi URE kompetencje do rozstrzygania sporów pomiędzy odbiorcą a przedsiębiorstwem energetycznym jedynie w przypadkach wymienionych w art. 8 ust. 1 Prawa energetycznego. O ile pierwszy człon tego stwierdzenia jest poprawny, bowiem Prezes URE nie może wykraczać poza ramy wyznaczone prawem, w tym przepisami Prawa energetycznego, o tyle drugie zdanie stoi w sprzeczności choćby z treścią przywoływanego art. 56 ust. 1 pkt 6, jak też pkt 5, 12, 14, 15 czy pkt 18 tego artykułu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przedmiotem postępowania zakończonego zaskarżoną decyzją w niniejszej sprawie była ocena działań powoda w zakresie przestrzegania warunków określonych w taryfie. Należy zauważyć, że odpowiedzialność za naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne, czyli tzw. delikt administracyjny, jest oderwana od stosunków obligacyjnych, jakie mogą zaistnieć pomiędzy odbiorcami końcowymi, przedsiębiorstwem

obrotu (sprzedawcą) oraz przedsiębiorstwem dystrybucyjnym (powodem). Podzielić należy stanowisko pozwanego, iż ustawa - Prawo energetyczne stanowi *lex specialis* w stosunku do ustawy Kodeks cywilny, zatem zgodnie z zasadą *lex specialis derogat legi generali*, przepisy tego prawa mają pierwszeństwo w stosowaniu przed przepisami Kodeksu cywilnego, które stosuje się tylko w zakresie nieuregulowanym w ustawie - Prawo energetyczne. Z tych względów należało uznać, iż pomimo tego, że samo roszczenie odbiorcy o wypłatę bonifikaty ma charakter cywilnoprawny i może być dochodzone przez niego wyłącznie przed sądem powszechnym - nie pozbawia to Prezesa URE kompetencji w zakresie oceny, czy odmowa wypłaty bonifikat odbiorcom na taką skalę, jaka miała miejsce w przedmiotowym okresie stanowi wypełnienie dyspozycji art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego.

Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że Prawo energetyczne nie zawiera legalnej definicji „bonifikaty”, słusznie zatem podnosił pozwany, iż wobec tego należy wywieść znaczenie tego pojęcia z języka potocznego. Zgodnie z definicją zawartą w Encyklopedii PWN, bonifikata to „rabat, upust, skonto, ekon. zniżka od ustalonej ceny towaru lub produktu na rzecz nabywcy” (...). Zwyczajowo przyjęte jest, iż sprzedawcy udzielają bonifikat z tytułu różnic ilościowych w towarze nie wyrównywanych w naturze, z tytułu braków i odchyłeń jakościowych przekraczających dopuszczalne normy oraz z tytułu zmian stanu towaru i ubytków naturalnych. Bonifikata jest pojęciem z dziedziny ekonomii, ma charakter wyrównawczy, a nie odszkodowawczy, stanowiąc dodatkowe wynagrodzenie kompensujące nabywcy braki jakościowe lub ilościowe dostarczonego towaru nie wyrównane w naturze, które powstały niezależnie od winy sprzedawcy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, trafne jest więc przyjęcie, że skoro bonifikaty nie mają charakteru odszkodowawczego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, nie stosuje się do nich przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej. W przypadku bonifikat należnych odbiorcom za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi, zostały one zagwarantowane przez ustawodawcę w art. 45a ust. 3 ustawy - Prawo energetyczne. Przepis ten nie wskazuje na żadne okoliczności, w których przedsiębiorstwo energetyczne mogłoby zwolnić się z obowiązku udzielenia bonifikat. W przypadku bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej ustawodawca w art. 46 ust. 4 pkt 8 ustawy - Prawo energetyczne upoważnił Ministra Gospodarki do określenia w rozporządzeniu sposobu ustalania przez przedsiębiorstwa energetyczne bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej i standardów jakościowych obsługi odbiorców, nie wskazując, iż strony mogą w umowie odstąpić od sposobu ich ustalania wskazanego w rozporządzeniu. Ustawodawca, nie pozostawiając tej kwestii do uregulowania w umowie bądź w taryfie, działał w celu zabezpieczenia interesu odbiorców i w związku z tym przepisy § 37 i § 37a rozporządzenia taryfowego mają charakter bezwzględnie obowiązujący (obecnie § 40 i § 41). Z przepisu § 37a rozporządzenia taryfowego, zawierającego unormowanie odnoszące się wprost do bonifikaty za przerwy w dostarczaniu energii elektrycznej - jak wskazano wyżej - wynikają dwie przesłanki powstania obowiązku udzielenia tej bonifikaty. Pierwszą przesłanką jest wystąpienie przerw w dostarczaniu energii elektrycznej, a drugą przekroczenie dopuszczalnego czasu przerw w dostarczaniu tej energii określonego w umowie lub odrębnych przepisach. Prowadzi to do wniosku, że regulacja powyższa uniezależnia wypłatę bonifikaty od przyczyny przerw w dostawie energii elektrycznej, zaś brak wskazania okoliczności wyłączających obowiązek udzielenia bonifikaty wskazuje na to, że ma on charakter bezwzględny. Bonifikata stanowi zatem obniżenie wynagrodzenia należnego sprzedawcy usługi kompleksowej za niedostarczanie energii na skutek wystąpienia przerw dłuższych niż dopuszczone przepisami prawa. Stanowi to wyraz zachowania zasady ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron. W tym więc kontekście podnoszony przez powoda brak zawinienia co do przyczyn zaistnienia przerw w dostawie energii elektrycznej oraz długości ich trwania nie może być rozpatrywany jako podstawa do odmowy udzielania bonifikat. Kwestia ta powinna jednak znaleźć odzwierciedlenie w wysokości wymierzonej kary pieniężnej, w zaskarżonej decyzji rażąco zawyżonej.

Sąd Apelacyjny przyznał słuszność stanowisku pozwanego, że przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się dystrybucją energii, zgodnie z przepisem art. 4 ust. 1 ustawy - Prawo energetyczne, jest obowiązane utrzymywać zdolność urządzeń, instalacji i sieci do realizacji zaopatrzenia w energię w sposób ciągły i niezawodny, przy zachowaniu obowiązujących wymagań jakościowych. Równocześnie powód, z uwagi na powierzenie mu funkcji operatora systemu dystrybucyjnego, jest odpowiedzialny za ruch sieciowy w systemie dystrybucyjnym elektroenergetycznym, bieżące i długookresowe bezpieczeństwo funkcjonowania tego systemu, eksploatację, konserwację, remonty oraz niezbędną

rozbudowę sieci dystrybucyjnej (art. 3 pkt 25 ustawy - Prawo energetyczne). Powód został więc przez ustawodawcę wprost zobowiązany do świadczenia usługi dystrybucji w sposób ciągły i niezawodny. Niesporny w niniejszej sprawie jest fakt, iż w okresie od 1 stycznia do 15 marca 2010 r. na obszarze działania powoda wystąpiły specyficzne i wyjątkowo groźne dla infrastruktury energetycznej warunki pogodowe, co doprowadziło do szeregu awarii sieci, a w konsekwencji przerw w dostawie energii elektrycznej, w szczególności na terenie oddziałów powoda w B., C. i K.. Przy ujemnej temperaturze padał deszcz i śnieg z deszczem, które bardzo szybko zamarzały m.in. na liniach, słupach, stacjach energetycznych oraz okolicznych drzewach. Powodowało to ogromne obciążenia prowadzące bezpośrednio do niszczenia sieci, poprzez drzewa opadające na linie energetyczne, skutkujące w konsekwencji zrywaniem przewodów i uszkodzeniem konstrukcji wsporczej słupów. Ponadto pojawiły się w tym okresie kolejne niekorzystne zjawiska pogodowe, takie jak szadź, powodująca uszkodzenia linii wysokiego, średniego i niskiego napięcia na bardzo długich odcinkach, czego skutkiem były częstokrotnie równoczesne wyłączenia zasilania podstawowego i rezerwowego, prowadzące do długotrwałych ograniczeń w dostawach energii elektrycznej do odbiorców. Efektem zaistniałych awarii sieci elektroenergetycznych były przerwy w dostawie energii elektrycznej do odbiorców (dochodzące nawet do 410 godzin). Niesporny jest również fakt, iż w okresie od 1 stycznia do 15 marca 2010 r. bezpośrednio do powoda lub za pośrednictwem Sprzedawcy zostało przez odbiorców złożonych ogółem 740 wniosków, w tym 516 wniosków odbiorców z grup G, odnośnie wypłaty bonifikat z tytułu niedostarczonej energii elektrycznej. Wobec niewątpliwego przekroczenia czasu dopuszczalnych przerw określonych w § 40 ust. 5 rozporządzenia systemowego, odbiorcom tym przysługiwała bonifikata za każdą jednostkę energii elektrycznej, która nie została dostarczona w okresie przekraczającym dopuszczalną przerwę. Bonifikaty te nie zostały odbiorcom końcowym przyznane i to właśnie zachowanie powoda, polegające na odmowie wypłat bonifikat odbiorcom końcowym, zostało uznane za naruszenie prawa z uwagi na stosowanie taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami, co stanowiło przesłankę do wymierzenia powodowi kary pieniężnej na podstawie przepisu art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne, a nie zbyt długie usuwanie uszkodzeń sieci energetycznych.

Zgodnie z art. 56 ust. 3 ustawy - Prawo energetyczne, wysokość kary pieniężnej nie może przekroczyć 15 % przychodu ukaranego przedsiębiorcy, wynikającego z działalności koncesjonowanej, osiągniętego w poprzednim roku podatkowym. Pomimo, że kara nałożona na powoda w wysokości ustalonej zaskarżoną decyzją wynosi jedynie 0,0446 % przychodu powoda uzyskanego w 2010 r., to obiektywnie jej wysokość (1 000 000 zł) - zdaniem Sądu Apelacyjnego - jest rażąco niewspółmierna do wagi naruszenia. Oczywistym jest, iż kara nie może mieć charakteru symbolicznego, ale nie może też prowadzić do nadmiernego represjonowania przedsiębiorcy energetycznego. Nałożona kara administracyjna powinna uwzględniać stopień społecznej szkodliwości czynu, zawinienia, dotychczasowe zachowanie podmiotu, możliwości finansowe adresata kary pieniężnej, w tym spełniać przesłankę proporcjonalności. Jak wskazuje się w doktrynie, przesłanka sytuacji finansowej adresata kary pieniężnej jest powiązana z zasadą proporcjonalności, co oznacza, że środki prawne nie powinny być nadmiernie uciążliwe oraz powinny pozostawać we właściwej proporcji do charakteru czynu oraz skutków naruszenia obowiązujących norm prawnych. Zauważyć należy, iż powód obsługuje ponad 2 mln odbiorców końcowych, z których jedynie 740 złożyło wnioski o wypłatę bonifikat nieuwzględnione przez powoda. Wartość nieudzielonych bonifikat wyniosła kwotę 228 000 zł.

Mając nawet na uwadze, iż część odbiorców zniechęcona postawą powoda zaniechała składania takiego wniosku, to - uwzględniając również funkcję represyjną kary nakładanej na podstawie art. 56 Prawa energetycznego - Sąd Apelacyjny uznał, iż adekwatną i zgodną z zasadą proporcjonalności będzie kara w wysokości 300 000 zł. Nie można bowiem pominąć katastrofalnego wręcz rozmiaru i charakteru opadów atmosferycznych w tamtym okresie, powodujących rozległe uszkodzenia linii energetycznych, co wymuszało na powodzie podejmowanie działań ukierunkowanych w pierwszej kolejności na usuwanie skutków awarii i przywracanie działania sieci dystrybucyjnych. Powód mógł więc pozostawać w przekonaniu, iż czynione przez niego wysiłki i brak zawinienia co do przyczyn powstawania awarii sieci energetycznych uzasadniają zwolnienie go z odpowiedzialności za wypłatę bonifikat. To, iż powyższe przekonanie okazało się błędne, zostało wyjaśnione w niniejszym postępowaniu. Brak jest jednak potrzeby nakładania na powoda bardziej dotkliwej kary, aniżeli 300 000 zł.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 i art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku, o kosztach procesu za drugą instancję rozstrzygając stosownie do art. 100 k.p.c.

Wyrok Sądu Apelacyjnego powód zaskarżył skargą kasacyjną w całości zarzucając naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego w związku z § 37a rozporządzenia taryfowego poprzez błędną wykładnię i w konsekwencji nieprawidłowe zastosowanie przez przyjęcie, że:

- 1) odmowa wypłaty bonifikaty może stanowić stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami, gdyż zapisy w taryfach powoda odsyłały do § 37a rozporządzenia taryfowego, co powoduje, że obowiązek wypłaty bonifikaty stanowił warunek taryfy w rozumieniu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego;
- 2) Prezes URE może, stosując art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, samodzielnie, tj. niezależnie od sądów powszechnych, dokonać oceny, czy zaistniały przesłanki wypłaty bonifikaty na rzecz odbiorców;
- 3) bonifikata za przerwy w dostarczeniu energii stanowi obniżenie wynagrodzenia za niedostarczanie energii na skutek wystąpienia przerw dłuższych niż dopuszczone przepisami prawa.

Ponadto powód zarzucił naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego poprzez nieprawidłowe zastosowanie poprzez przyjęcie, że naruszenie przez powoda Prawa energetycznego było rezultatem jego zachowania, podczas gdy w niniejszej sprawie nie zachodziły przesłanki do nałożenia na powoda kary pieniężnej, gdyż ewentualne naruszenie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego nie było rezultatem jego zachowania, ale skutkiem niezależnych od niego okoliczności o charakterze zewnętrznym.

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania powoda z dnia 31 marca 2011 r. od decyzji Prezesa URE poprzez uchylenie decyzji w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi II instancji.

W uzasadnieniu podstaw skargi powód wskazał, że jego zdaniem, przyjęte przez Sąd rozumienie „warunku taryfy” stanowi nieuprawnioną wykładnię rozszerzającą art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, prowadzącą do objęcia nim obowiązków uregulowanych w przepisach prawa, których treść taryfy nie zawiera. Taryfa powoda określa jedynie sposób obliczania bonifikaty ale nie wskazuje przesłanek uzasadniających jej wypłatę, które są określone ustawowo. Dlatego obowiązku wypłaty bonifikaty nie można uznać za warunek taryfy. Przepis § 37a rozporządzenia określa wyłącznie sposób ustalania wysokości bonifikaty. Według powoda, art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego należy interpretować w ten sposób, że obejmuje on swym zakresem wyłącznie naruszenie przez przedsiębiorstwo energetyczne takich warunków taryfy, które zostały określone w samej taryfie. Przepis ten nie obejmuje swym zakresem naruszenia obowiązków wynikających z innych przepisów prawa, do których taryfa częściowo odsyła. Do objęcia zakresem zastosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego zachowania powoda niewystarczające jest odesłanie do § 37a rozporządzenia taryfowego, zawarte w taryfie powoda. Z odesłania tego Sąd drugiej instancji wyprowadził założenie, zgodnie z którym w przepisie tym określono nie tylko sposób obliczania bonifikaty, ale także przesłanki jej wypłaty. Zgodnie natomiast z delegacją ustawową z art. 46 ust. 3 Prawa energetycznego, rozporządzenie taryfowe powinno określać sposób ustalania bonifikat. Ponadto bonifikaty przysługują nie za jakiegokolwiek przerwanie dostaw, lecz jedynie za przerwy przekraczające limity określone w § 40 rozporządzenia systemowego. Dlatego należy przyjąć, że § 37a rozporządzenia taryfowego z 2007 r. regulował wyłącznie sposób obliczania bonifikaty za przerwy w dostawie energii. Same przesłanki wypłaty bonifikaty wynikają zaś nie z rozporządzenia taryfowego, lecz z rozporządzenia systemowego.

W uzasadnieniu powyższych wywodów powód dodatkowo odwołał się do poglądów wyrażonych w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z 6 października 2011 r., III SK 18/11, których zastosowanie w niniejszej sprawie prowadzi do wniosku, że niewypełnienie obowiązków, które nie wynikają z zatwierdzonej taryfy nie może być kwalifikowane jako stosowanie taryfy niezgodnie z jej warunkami.

W dalszej kolejności powód podniósł, że stosując art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego Prezes Urzędu nie może samodzielnie oceniać, czy spełnione zostały przesłanki wypłaty bonifikaty na rzecz odbiorców. Roszczenie o wypłatę bonifikaty ma charakter cywilnoprawny i może być dochodzone wyłącznie przed sądem powszechnym. Bonifikatę należy traktować jako karę ustawową, zatem nie jest ona należna, gdy przerwy w dostarczaniu energii były następstwem okoliczności, za które przedsiębiorstwo energetyczne nie ponosi odpowiedzialności. Zdaniem powoda, w przypadku przyjęcia założenia interpretacyjnego, zgodnie z którym art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego znajduje zastosowanie do zachowania powoda polegającego na odmowie wypłaty bonifikaty za przekroczenie dopuszczalnego limitu przerwy w dostarczaniu energii, Prezes Urzędu byłby uprawniony do nałożenia kary pieniężnej na powoda wyłącznie w przypadku uprzedniego stwierdzenia przez sądy powszechne, w indywidualnych sprawach pomiędzy odbiorcami energii a powodem o zapłatę bonifikaty, że bonifikata ta była rzeczywiście należna.

Prezes URE w odpowiedzi na skargę kasacyjną powoda, powielając argumentację przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, wniósł o oddalenie skargi.

Wyrokiem z dnia 20 stycznia 2015 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego. Orzeczenie to oparte zostało na następujących rozważaniach.

Sprawa dotyczy kary pieniężnej nałożonej na powoda przez Prezesa Urzędu na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego. Przepis art. 56 ust. 1 Prawa energetycznego składa się z kilkunastu punktów, w których enumeratywnie ustawodawca wymienił delikty, za naruszenie których Prezes Urzędu uprawniony jest do nałożenia na przedsiębiorstwo energetyczne kary pieniężnej. Kazyistyka poszczególnych deliktów powoduje, że kara pieniężna może zostać wymierzona przedsiębiorstwu energetycznemu wyłącznie za takie zachowanie, które odpowiada przesłankom hipotezy jednej z norm sankcjonujących wynikających z art. 56 ust. 1 Prawa energetycznego. W przeciwieństwie do prawa ochrony konkurencji, gdzie kompetencja do nałożenia kary pieniężnej łączy się z naruszeniem ogólnie sformułowanego zakazu praktyk ograniczających konkurencję, czy zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w Prawie energetycznym karze podlega tylko takie naruszenie obowiązków przewidzianych w tej ustawie, które prawodawca wymienił w przepisach zawierających normy sankcjonujące. W orzecznictwie Sądu Najwyższego w sprawach regulacyjnych można już mówić o utrwalonej linii orzeczniczej, zgodnie z którą przepisy normujące administracyjne kary pieniężne podlegają wąskiej wykładni (wyrok Sądu Najwyższego z 6 października 2011 r., III SK 18/11).

Na powoda została nałożona kara pieniężna na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego za zachowanie polegające na niewypłacaniu odbiorcom energii bonifikat za przerwy w dostawach energii. Obowiązek wypłaty powyższych bonifikat wynika z art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego oraz § 37a rozporządzenia taryfowego. Zgodnie z art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego, przedsiębiorstwo energetyczne udziela upustów lub bonifikat za niedotrzymanie standardów jakościowych obsługi odbiorców w wysokości określonej w taryfie lub w umowie. Standardy te zostały określone w przepisach wykonawczych do Prawa energetycznego. Zgodnie z art. 46 ust. 3 Prawa energetycznego, Minister właściwy do spraw gospodarki został upoważniony do wydania rozporządzenia określającego szczegółowe zasady kształtowania i kalkulacji taryf dla energii elektrycznej oraz szczegółowe zasady rozliczeń w obrocie energią elektryczną. Stosownie do art. 46 ust. 4 pkt 7 Prawa energetycznego, rozporządzenie powinno określać sposób rozliczeń z odbiorcami, zaś zgodnie z pkt 8, sposób ustalania bonifikat za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej i standardów jakościowych obsługi odbiorców. W wykonaniu powyższego upoważnienia w § 37 rozporządzenia taryfowego wskazano sposób obliczenia bonifikaty za niedotrzymanie „określonych w odrębnych przepisach, dopuszczalnych poziomów odchylenia napięcia od napięcia znamionowego”. Natomiast w § 37a rozporządzenia taryfowego wskazano, że odbiorcy energii przysługują bonifikata za okres, w którym wystąpiła przerwa w dostarczaniu energii oraz uregulowano sposób obliczania tej bonifikaty „za każdą niedostarczaną jednostkę energii”, przy czym należało uwzględnić czas dopuszczalnych przerw określony w umowie lub odrębnych przepisach. Takim przepisem jest § 40 rozporządzenia systemowego, w którym zawarto regulację dotyczącą rodzajów przerw w dostarczaniu energii elektrycznej. Przepis ten definiuje jedynie, jakie rodzaje przerw należy wyróżnić w zależności

od przyczyny (planowane, nieplanowane) oraz w zależności od czasu trwania (przemijające, krótkie, długie, bardzo długie oraz katastrofalne). Przepis ten określa także dopuszczalny czas trwania przerw planowych i nieplanowych dla poszczególnych kategorii odbiorców. Z kolei w § 38 rozporządzenia taryfowego wskazano, że odbiorcom przysługują bonifikaty w przypadku niedotrzymania standardów jakościowych obsługi oraz uregulowano wysokość tych bonifikat za enumeratywnie wyliczone postaci naruszeń konkretnych standardów obsługi.

Przepisy Prawa energetycznego ograniczają się do przyznania odbiorcom energii prawa do bonifikaty za niedotrzymanie pewnych standardów przez przedsiębiorstwo energetyczne. Z kolei przepisy rozporządzenia taryfowego w związku z przepisami rozporządzenia systemowego precyzują te standardy, konkretyzując podstawę faktyczną bonifikaty oraz zasady ustalania jej wysokości (§ 37, § 37a, § 38 oraz § 39 rozporządzenia taryfowego). Rozporządzenie taryfowe rozróżnia przy tym bonifikaty za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii (§ 37), za niedostarczenie energii (§ 37a) oraz za niedotrzymanie określonych standardów obsługi (§ 38). Jak przyjęto w uchwale Sądu Najwyższego z 18 września 2014 r., III SZP 1/14, przepis § 37a rozporządzenia taryfowego stanowi o dwóch przesłankach powstania obowiązku udzielenia tej bonifikaty. Pierwszą jest wystąpienie przerw w dostarczaniu energii elektrycznej, a drugą przekroczenie dopuszczalnego czasu przerw w dostarczaniu tej energii określonego w umowie lub odrębnych przepisach.

Zdaniem Sądu Najwyższego, z powyższego wynika, że zarówno prawo odbiorcy do uzyskania bonifikaty, jak i obowiązek przedsiębiorstwa energetycznego do jej wypłaty, wynikają z przepisów prawa. Ich samoistnym źródłem nie jest taryfa przedsiębiorstwa energetycznego, co ma tę konsekwencję, że obowiązek wypłaty bonifikaty oraz jego przesłanki „nie wynikają” z taryfy. Należy mieć jednak na względzie, że w niniejszej sprawie kara pieniężna została wymierzona powodowi na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, stanowiącego o stosowaniu taryfy w sposób niezgodny z określonymi w niej warunkami. Dlatego Sąd Apelacyjny trafnie przyjął, że przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego znajduje zastosowanie, gdy przedsiębiorstwo energetyczne nie stosuje się do jakiegokolwiek warunku określonego w opracowanej przez siebie i zatwierdzonej przez Prezesa Urzędu taryfie. Nie ma znaczenia, czy warunek ten został wprowadzony do taryfy dobrowolnie przez przedsiębiorstwo energetyczne, czy też jego wprowadzenie do treści taryfy wynikało z konieczności wykonania obowiązków przedsiębiorstwa energetycznego wynikających z Prawa energetycznego i aktów wykonawczych, bądź decyzji regulatora rynku. Zmierzająca w przeciwnym kierunku argumentacja powoda, oparta na wyroku Sądu Najwyższego z 6 października 2011 r., III SK 18/11, jest chybiona. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy interpretował art. 56 ust. 1 pkt 12 Prawa energetycznego, przewidujący karę pieniężną za niewykonywanie „obowiązku wynikającego z koncesji”. Poglądy prawne wyrażone w sprawie III SK 18/11 nie mają bezpośredniego znaczenia dla wykładni i stosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, ponieważ przepisy art. 56 ust. 1 pkt 12 oraz art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego są inaczej sformułowane. Podczas gdy art. 56 ust. 1 pkt 12 Prawa energetycznego stanowi o obowiązku „wynikającym” z decyzji koncesyjnej (co stanowiło dla Sądu Najwyższego asumpt dla przyjęcia założenia, zgodnie z którym to decyzja koncesyjna, a nie przepisy Prawa energetycznego, muszą być źródłem obowiązku, za niewykonanie którego można nałożyć karę na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 12 Prawa energetycznego), przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego stanowi o „stosowaniu taryfy niezgodnie z jej warunkami”. Dlatego art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego nie można interpretować w ten sposób, że w przepisie tym chodzi wyłącznie o warunki stosowania taryfy określone w samej taryfie, dla których to warunków taryfa jest autonomicznym źródłem, z wyłączeniem postanowień taryfy dotyczących kwestii, których potrzeba regulacji w taryfie wynika z przepisów Prawa energetycznego i aktów wykonawczych. Sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął zatem, że wszystkie prawa i obowiązki przedsiębiorstwa energetycznego oraz odbiorcy energii określone w taryfie są „warunkami stosowania taryfy” w rozumieniu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego, niezależnie od tego, czy powielają one treść unormowań Prawa energetycznego, czy przepisów wykonawczych. W obrocie z odbiorcami energii przedsiębiorstwo takie jak powód posługuje się taryfą, a odbiorcy końcowi nie mają obowiązku znać praw i obowiązków wynikających z Prawa energetycznego. W art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego nie chodzi zaś o „obowiązki wynikające z taryfy” dla przedsiębiorstwa takiego jak powód, lecz o warunki, na jakich powód będzie dostarczał energię i rozliczał się za świadczone usługi z odbiorcami końcowymi (odbiorcami mającymi podpisaną umowę kompleksową).

Sąd Najwyższy w pełni podzielił także stanowisko Sądu Apelacyjnego, zgodnie z którym bonifikata za przerwy w dostarczaniu energii nie ma charakteru odszkodowawczego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania i nie stosuje się do niej przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej. Stanowisko wyrażone w tym zakresie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku koresponduje z poglądami prawnymi zawartymi w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z 18 września 2014 r., III SZP 1/14. Sąd Najwyższy przyjął w niej, że przewidziane w art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego bonifikaty przysługują odbiorcom energii bez względu na przyczynę nienależytego wykonania zobowiązania umownego przez przedsiębiorstwo energetyczne. Dlatego udzielenie bonifikaty jest obligatoryjne w przypadku zgłoszenia przez odbiorcę końcowego stosownego wniosku, wynikającego z niedostarczenia (zwłaszcza przez okres wielu dni) energii elektrycznej, niezależnie od przyczyn niewykonania tego zobowiązania. Regulacja § 37a rozporządzenia taryfowego uniezależnia wypłatę bonifikaty od przyczyny przerw w dostawie energii elektrycznej, zaś brak wskazania okoliczności wyłączających obowiązek udzielenia bonifikaty wskazuje na to, że ma on charakter bezwzględny. Zdaniem Sądu Najwyższego, celem przepisu § 37a rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 lipca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną jest zmotywowanie przedsiębiorstwa energetycznego do świadczenia usług o jak najlepszej jakości, a w przypadku wystąpienia awarii sieci energetycznej - jak najszybszego usunięcia awarii i wznowienia dostarczania energii elektrycznej. Taki charakter wspomnianych bonifikat znajduje uzasadnienie w akcentowanym już w orzecznictwie Sądu Najwyższego społecznym i cywilizacyjnym znaczeniem dostępu odbiorców do energii elektrycznej (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 21 września 2010 r., III SK 12/10). Brak energii, a tym bardziej brak długotrwały, zwłaszcza na terenach poza obszarem miast wiąże się dla odbiorców energii z bardzo poważnymi utrudnieniami i uciążliwościami, których rekompensacie mają służyć bonifikaty, o których mowa w art. 45a ust. 3 Prawa energetycznego.

Zdaniem Sądu Najwyższego, ponieważ zgodnie z powyższymi zapatrywaniami bonifikaty za niedostarczenie energii przysługują niezależnie od okoliczności, z powodu których dostarczanie energii zostało wstrzymane, brak podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego przez zezwolenie Prezesowi Urzędu na samodzielne, to jest niezależne od sądów powszechnych, dokonywanie oceny, czy istniały przesłanki wypłaty bonifikaty za niedostarczenie energii na rzecz odbiorców końcowych. Przepis art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego upoważnia Prezesa Urzędu do nakładania kary pieniężnej w przypadku stwierdzenia, że przedsiębiorstwo energetyczne stosuje taryfę niezgodnie z określonymi w niej warunkami. Korzystając z tej kompetencji Prezes Urzędu uprawniony jest do samodzielnego weryfikowania zachowania przedsiębiorstwa energetycznego w zakresie determinowanym przez warunki stosowania taryfy i może oceniać, czy przedsiębiorstwo postępuje w sposób zgodny z tymi warunkami.

W ocenie Sądu Najwyższego, Sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, że w niniejszej sprawie nie chodzi o rozstrzygnięcie kwestii, czy konkretnemu odbiorcy końcowemu przyłączonemu do sieci powoda przysługuje bonifikata za niedostarczenie energii w konkretnej wysokości, wynikającej z taryfy powoda lub przepisów prawa. Niniejsza sprawa dotyczyła tego, czy powód stosował przygotowaną przez siebie i zatwierdzoną przez Prezesa Urzędu taryfę zgodnie z określonymi w niej warunkami. W sytuacji, gdy bonifikata, o której mowa w § 37a rozporządzenia taryfowego przysługuje niezależnie od przyczyny przerwy w dostarczaniu energii, organ regulacji energetyki w postępowaniu w sprawie nałożenia kary na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego weryfikuje jedynie, czy przedsiębiorstwo energetyczne stosuje się do postanowienia taryfy przewidującego wypłatę bonifikaty z tytułu niedostarczenia energii.

Sąd Najwyższy zważył jednak, że karze z art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego podlega wyłącznie stosowanie taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami, a nie wadliwe ukształtowanie taryfy. Gdyby zatem obowiązek udzielania bonifikat oraz przesłanki realizacji tego obowiązku określały tylko przepisy Prawa energetycznego, bądź wydane na jego podstawie rozporządzenia, a nie postanowienia taryfy powoda, brak byłoby podstaw do zastosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego. W niniejszej sprawie Prezes Urzędu nałożył na powoda karę za odmowę uznania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej jako podstawy udzielenia bonifikat. Zachowanie to zostało zakwalifikowane przez Prezesa Urzędu jako naruszenie obowiązku stosowania taryfy zgodnie z określonymi w niej warunkami. W taryfach

powoda, stosowanych w okresie relewantnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, zawarte było postanowienie o treści „Za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom końcowym na ich pisemny wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego”. Jest to jedyne postanowienie taryf wiążących powoda na przełomie 2009 i 2010 r., które zdaniem Sądu Apelacyjnego w Warszawie zostało przez powoda naruszone w ten sposób, że nie uwzględnił on wniosków odbiorców końcowych o wypłatę bonifikaty, o której mowa w § 37a rozporządzenia taryfowego. Z przywołanego postanowienia taryfy wynika, że odbiorcy energii przysługuje bonifikata „za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym”. Parametry jakościowe energii w rozumieniu rozporządzenia systemowego to parametry dotyczące napięcia dostarczanej energii. Przepis § 37a rozporządzenia taryfowego przewiduje zaś bonifikatę za „każdą niedostarczoną jednostkę energii”.

W ocenie Sądu Najwyższego, niedostarczenie energii należy traktować jako naruszenie standardu świadczenia usługi dystrybucyjnej, skoro zgodnie z art. 4 ust. 1 Prawa energetycznego przedsiębiorstwo energetyczne zobowiązane jest do utrzymywania zdolności urządzeń, instalacji i sieci do realizacji zaopatrzenia w energię w sposób ciągły i niezawodny. Standard ten można traktować jako wariant standardu obsługi odbiorców, choć nie jest to standard objęty zakresem normowania § 38 rozporządzenia taryfowego. Niedostarczenia energii nie można jednak traktować jako niedotrzymania „parametru jakościowego energii elektrycznej”, a o bonifikatach za niedotrzymanie tylko takiego parametru stanowiły postanowienia taryfy przywołane przez Sąd drugiej instancji. Dlatego na tej podstawie nie można powodowi przypisać naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego poprzez odmowę wypłaty bonifikat za przerwy w dostarczeniu energii, o których mowa w § 37a rozporządzenia taryfowego.

Uwzględniając zarzut naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego z tego powodu Sąd Najwyższy miał na względzie, że zawarte w aktach postępowania postanowienia modelowej taryfy przedsiębiorstwa energetycznego takiego jak powód, zawierają wyraźnie wyodrębnione i klarownie sformułowane postanowienia dotyczące poszczególnych rodzajów bonifikat przysługujących odbiorcom końcowym. Dodatkowo Sąd Najwyższy uwzględnił, że powód stosował taryfy zatwierdzone przez regulatora rynku, co uzasadnia bardziej restrykcyjną interpretację postanowień taryfy przy stosowaniu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Po uchyleniu poprzednio wydanego w tej sprawie wyroku przez Sąd drugiej instancji otworzyła się droga do ponownego rozpoznania apelacji powoda, z tą jednak zmianą, że Sąd Najwyższy zajął już w tej sprawie stanowisko, które dla Sądu Apelacyjnego jest wiążące. Zgodnie bowiem z art. 398²⁰ k.p.c., sąd, któremu sprawa została przekazana, związany jest wykładnią prawa dokonaną w tej sprawie przez Sąd Najwyższy.

Należy zatem podzielić stanowisko strony apelującej o naruszeniu przez Sąd pierwszej instancji art. 56 ust. 1 pkt 6 ustawy - Prawo energetyczne, polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu. Karze z art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego podlega wyłącznie stosowanie taryfy niezgodnie z określonymi w niej warunkami, a nie wadliwe ukształtowanie taryfy. Jeżeli zatem obowiązek udzielania bonifikat oraz przesłanki realizacji tego obowiązku określały tylko przepisy Prawa energetycznego, bądź wydane na jego podstawie rozporządzenia, a nie postanowienia taryfy powoda, brak było podstaw do zastosowania art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego.

Prezes Urzędu nałożył na powoda karę za odmowę uznania przerw w dostarczaniu energii elektrycznej jako podstawy udzielenia bonifikat. Zachowanie to zostało zakwalifikowane przez Prezesa Urzędu jako naruszenie obowiązku stosowania taryfy zgodnie z określonymi w niej warunkami. Natomiast w taryfach powoda, stosowanych w okresie relewantnym dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, zawarte było postanowienie o treści „Za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym, odbiorcom końcowym na ich pisemny wniosek przysługują bonifikaty ustalone w sposób określony w § 37 ust. 1 i § 37a rozporządzenia taryfowego”. Z przywołanego postanowienia taryfy wynika, że odbiorcy energii przysługuje bonifikata „za niedotrzymanie parametrów jakościowych energii elektrycznej określonych w rozporządzeniu systemowym”. Parametry zaś jakościowe energii w rozumieniu rozporządzenia systemowego to parametry dotyczące napięcia

dostarczanej energii. Przepis § 37a rozporządzenia taryfowego przewiduje zaś bonifikatę za „każdą niedostarczoną jednostkę energii”.

Niedostarczenie energii należy traktować jako naruszenie standardu świadczenia usługi dystrybucyjnej, skoro zgodnie z art. 4 ust. 1 Prawa energetycznego, przedsiębiorstwo energetyczne zobowiązane jest do utrzymywania zdolności urządzeń, instalacji i sieci do realizacji zaopatrzenia w energię w sposób ciągły i niezawodny. Standard ten można traktować jako wariant standardu obsługi odbiorców, choć nie jest to standard objęty zakresem normowania § 38 rozporządzenia taryfowego.

Niedostarczenia energii nie można jednak traktować jako niedotrzymania „parametru jakościowego energii elektrycznej”, a o bonifikatach za niedotrzymanie tylko takiego parametru stanowiły postanowienia taryfy. Dlatego na tej podstawie nie można powodowi przypisać naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego poprzez odmowę wypłaty bonifikat za przerwy w dostarczeniu energii, o których mowa w § 37a rozporządzenia taryfowego.

Już z tej tylko przyczyny wyrok Sądu Okręgowego należy uznać za nietrafny, a w konsekwencji również za taką należy uznać decyzję objętą odwołaniem powoda. Argumentację tę wzmacniają jednak również dodatkowe okoliczności, wskazane zresztą także przez Sąd Najwyższy.

Po pierwsze należy mieć na względzie, że zawarte w aktach postępowania postanowienia modelowej taryfy przedsiębiorstwa energetycznego, takiego jak powód, zawierają wyraźnie wyodrębnione i klarownie sformułowane postanowienia dotyczące poszczególnych rodzajów bonifikat przysługujących odbiorcom końcowym. Nadto powód posługiwał się taryfą zatwierdzoną przez regulatora rynku, co tym bardziej uzasadnia bardziej restrykcyjną interpretację postanowień taryfy przy stosowaniu art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego.

Przede wszystkim jednak należy mieć na względzie charakter kary nałożonej przez Prezesa URE, który zbliżony jest do tego, jaki obowiązuje w prawie karnym, zgodnie z którym kara może być wymierzona tylko za czyn, którego znamiona ściśle odpowiadają zachowaniu określonymu w przepisie ustawy karnej. Nawet zatem jeżeli dany czyn można oceniać negatywnie z punktu widzenia wzorców postępowania, nie można za niego ukarać, jeżeli nie odpowiada on ściśle określonymu, sankcjonowanemu ustawą czynowi zabronionemu. Przepisy normujące administracyjne kary pieniężne podlegają więc wąskiej wykładni. W przeciwieństwie do prawa ochrony konkurencji, gdzie kompetencja do nałożenia kary pieniężnej łączy się z naruszeniem ogólnie sformułowanego zakazu praktyk ograniczających konkurencję, czy zakazu praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w Prawie energetycznym karze podlega tylko takie naruszenie obowiązków przewidzianych w tej ustawie, które prawodawca wymienił w przepisach zawierających normy sankcjonujące. Sprawa ta dotyczy kary pieniężnej nałożonej na powoda przez Prezesa URE na podstawie art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego. Przepis art. 56 ust. 1 Prawa energetycznego składa się z kilkunastu punktów, w których enumeratywnie ustawodawca wymienił delikty, za naruszenie których Prezes URE uprawniony jest do nałożenia na przedsiębiorstwo energetyczne kary pieniężnej. Kazyistyka poszczególnych deliktów również powoduje, że kara pieniężna może zostać wymierzona przedsiębiorstwu energetycznemu wyłącznie za takie zachowanie, które odpowiada przesłankom hipotezy jednej z norm sankcjonujących wynikających z art. 56 ust. 1 Prawa energetycznego. Natomiast w sprawie niniejszej sytuacja taka nie miała miejsca, co zostało już wyżej wyjaśnione i przedstawione.

Wobec wyżej przedstawionych względów szczegółowe roztrząsanie pozostałych zarzutów apelacyjnych stało się bezprzedmiotowe, skoro dotychczasowe rozważania determinują wynik sprawy w drugiej instancji. Prezes URE nie miał bowiem podstaw do nałożenia kary na takich podstawach, na jakich to uczynił. Niezależnie od tego, nawiązując jednak na marginesie do pozostałych zarzutów apelacyjnych wywieść należy, że Sąd Najwyższy wyjaśnił objęte nimi kwestie wskazując, że bonifikaty za niedostarczenie energii przysługują niezależnie od okoliczności, z powodu których dostarczanie energii zostało wstrzymane, że bonifikata za przerwy w dostarczaniu energii nie ma charakteru odszkodowawczego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania i nie stosuje się do niej przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej, a nadto, że brak jest podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 56 ust. 1 pkt 6 Prawa energetycznego przez zezwolenie Prezesowi URE na samodzielne, niezależne od sądów powszechnych, dokonywanie oceny, czy istniały przesłanki wypłaty bonifikaty za niedostarczenie energii

na rzecz odbiorców końcowych i że Prezes URE uprawniony jest do samodzielnego weryfikowania zachowania przedsiębiorstwa energetycznego w zakresie determinowanym przez warunki stosowania taryfy i może oceniać, czy przedsiębiorstwo postępuje w sposób zgodny z tymi warunkami.

Wobec całokształtu wyżej opisanych względów zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego należało zmienić na podstawie art. 386 § 1 k.p.c., ponieważ zachodziły podstawy do uchylenia decyzji Prezesa URE (art. 479⁵³ § 2 k.p.c.). Zmiana rozstrzygnięcia merytorycznego wywołała konieczność zmiany także rozstrzygnięcia o kosztach za pierwszą instancję. Powodowi, jako stronie ostatecznie wygrywającej, należało zasądzić koszty, na które składa się opłata od odwołania, stawka wynagrodzenia pełnomocnika i wydatek na opłatę skarbową od pełnomocnictwa.

O kosztach postępowania apelacyjnego i kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 3 i 4 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c., stosownie do wyniku tych postępowań. Na zasądzoną kwotę składają się opłaty od apelacji i skargi kasacyjnej, stawki wynagrodzenia pełnomocnika i wydatek na opłatę skarbową od pełnomocnictwa.